

Mares, een oud Wolders geslacht

Door Boed Marres en André Mares

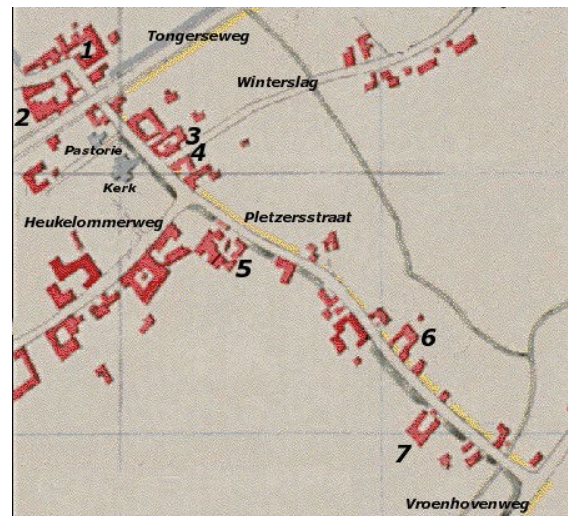
Al eeuwenlang wonen er Maressen in Wolder. Oorspronkelijk komen zij uit Val-Meer. In 1656 trouwde Peter Mares met Helena Meyers, een brouwersdochter uit Wolder. Na haar dood betrok hij het huis van zijn schoonouders. Ook twee van zijn zonen vestigden zich eind 17^e eeuw in het dorp Wolder. Een derde bouwde een huis in Biesland, net buiten het dorp. Daar gingen enkele jaren later ook de voorouders van de bekende Maastrichtse brouwersfamilie Marres wonen. Waarschijnlijk hebben de beide families een gezamenlijke afkomst, die echter nooit is aangetoond.

De naam Mares is niet onbekend in Wolder. De familie woont er sinds het eind van de 17^e eeuw. De geschiedenis begint met Peter, een brouwer uit Sichen (België). Hij is geboren op 22 februari 1615 in Fall, het huidige Val-Meer (België). Nadat zijn eerste twee echtgenoten jong zijn overleden, trouwt hij in 1656 met Helena Meyers. Zij is de dochter van Jan Meyers, die een brouwerij bezat tegenover de Sint Marcuskerk in Wolder.

Helena trekt in bij de ruim 40 jaar oude Peter en samen leven ze nog meer dan 25 jaar in Sichen. In 1682 overlijdt zij. Nadat Peter zijn derde echtgenote in Sichen heeft begraven, verlaat hij zijn geboortestreek. Hij vertrekt naar Wolder om in het huis te gaan wonen dat hij van zijn schoonouders heeft geërfd.

Jan, de oudste zoon van Peter uit zijn tweede huwelijk met Maria Smeets, is geboren omstreeks 1642 in Sichen. In 1670 trouwt ook hij een meisje uit Wolder, Agatha Schepers. Haar vader Reijnier is dorpsmeester van Montenaken geweest. Peter Mares leent het stel bij het huwelijk geld voor een huis en hof met moeshof in Wolder met *'alle beesten, soo perden, koyen, vercken, wagel en ploeggetouwen'*. Peter zal Jan ook de benodigdheden voor een brouwerij leveren. Jan en Agatha vestigen zich in Wolder. Of dit al het huis in de Daalstraat (de huidige Pletzersstraat) betreft, is (nog) niet bekend.

Vader en zoon komen overeen dat de schuld in zes jaar wordt afbetaald. Daarnaast moet Jan zijn vader ook jaarlijks een rente van 150 gulden betalen, tot de aflossing toe. In 1675 koopt Peter voor het jonge stel nog land aan de Souw en 'De Rode Leeuw'. Agatha sterft in 1678 en Jan trouwt een jaar later met Gertrudis Alofs uit Wolder.

Op dit fragment uit het verzamelplan van Oud-Vroenhoven zijn de huizen in Wolder te zien die omstreeks 1842 in bezit waren van leden van de familie Mares (bron:watwaswaar.nl).

De boerderij in de Daalstraat

In 1685 wordt voor het eerst vermeld dat Jan en Gertrudis in de Daalstraat (5 op verzamelplan Oud-Vroenhoven) wonen. Het huis, in de huidige Pletzerstraat 10, heeft dan een grootte van een halve bunder waar nog wat akkerland aanligt.

De boerderij aan de Pletzersstraat 10, die meer dan 300 jaar in eigendom van de familie Mares is geweest. De boerderij is een rijksmonument (foto: Genealogie Castermans).

Jan sterft eind 1695. Zijn jongste zoon Willem uit zijn huwelijk met Gertrudis koopt op 2 september 1714 van zijn zusters *hun deel van het ouderlijke huis, hof, schuur, brouwerij, stallingen ende allen recht en gerechtigheid van dien, groot een half boender en 15 grote roeden weide voor 1600 gulden*. Ook Willem is brouwer en zoals dat bij alle dorpsbrouwers gebruikelijk was landbouwer. Hij huwt niet lang na zijn aankopen Catharina Schuelenborg. Twaalf jaar later trouwt Willem, na het overlijden van zijn eerste vrouw, met Maria Elisabeth Boddewijn.

De gevelsteen uit 1791 met de initialen M M.

Mathias, een zoon uit het huwelijk van Willem en Maria, is de volgende generatie op de boerderij. Hij huwt in 1762 Beatrijs Judoigne, dochter van Christianus Judoigne, brouwer en dorpsmeester van Hees. In 1791 heeft hij waarschijnlijk de boerderij verder uitgebreid. Op een gevelsteen in de koestal, haaks op het woonhuis staan de initialen M M en het jaar 1791.

Zijn oudste zoon, Christiaan (Crétien), zet het bedrijf voort. Hij is in 1796 gehuwd met Anna Schiepers. Hun zoon Mathijs trouwt in 1822 met Maria Lenaerts. In 1842 werd hij vermeld als eigenaar van de boerderij op Pletzersstraat 10.

Mathijs was van 1839 tot 1855 burgemeester van Oud-Vroenhoven. Waarschijnlijk was hij de eerste burgemeester van de nieuwe gemeente. Tot 1839 vormde Wolder met Heukelom en Montenaken het centrum van Vroenhoven. Bij de splitsing van België en Nederland gingen Heukelom en Montenaken op in de Belgische gemeente Vroenhoven en ontstond aan Nederlandse kant Oud-Vroenhoven met Wolder als belangrijkste dorp.

De laatste drie generaties op de Pletzersstraat 10

Wirik Mares, zoon van Mathijs, trouwt in 1860 met Ida Castermans uit een eveneens oud Wolders geslacht. Net als de Maressen

zijn de Castermans overigens afkomstig van Fall. Ida woonde voor haar huwelijk op de hoeve Castermans, Pletzerstraat 5. Deze en een andere boerderij aan de Lammergierstraat (4 en 2 op verzamelplan Oud-Vroenhoven) waren omstreeks 1842 in bezit van de weduwe van Pieter Castermans, Elisabeth Mares. Zij was de zus van Christiaan Mares, opa van Wirik. Wirik sterft eind 1874, twee jaar na zijn vader, en Ida blijft achter met haar zoon Mathias en vier dochters. Zij woont tot haar dood in 1906 op de boerderij in de Pletzersstraat. In 1894 trouwt Mathias in Vroenhoven (Montenaken) met Elisabeth Schepers. Hij woont daarna met zijn vrouw in een boerderij aan de Tongerseweg nabij de grens met België. Deze boerderij is in 1873 gebouwd door Paulus Castermans en Cornelia Prick. Mathias krijgt daar twee zonen, Willem en Nicolaas. Willem Mares wordt later huisarts in Wolder. Hij woonde in Maastricht in de Tongersestraat nabij het Tongerseplein.

Boerderij aan de Tongerseweg, nabij de Belgische grens, waar Mathias Mares enkele jaren woonde.

Na de dood van Ida keert Mathias met zijn gezin terug in de Pletzersstraat. Daar sterft hij in 1931. Nicolaas leidde al enige jaren voor de dood van zijn vader samen met zijn zus Gertrudis (Truïke) de boerderij. In 1930 trouwt hij met Maria van de Berg uit Eckelrade en trekt bij haar in. Truïke zet de boerderij op de Pletzersstraat voort en trouwt in 1931 met Cretien Coenegrachts. Zij bleven tot 1939 op de boerderij. Nadat zij haar man volgde naar Lafelt, werd de boerderij bijna 60 jaar verpacht. In 1996 ten slotte is de boerderij verkocht door de

erven van Nicolaas en verbouwd tot drie woonhuizen. De boerderij in de Pletzersstraat is meer dan drie eeuwen in bezit van de familie Mares geweest. Acht generaties Mares zijn hier boer geweest.

De opgang naar de boerderij Mares anno 2008.

Het huis tegenover de kerk

Het huis tegenover de kerk dat Peter Mares van zijn schoonouders erfde, lag tussen de boerderijen Neven en Castermans.

Toen Peter Mares in 1682 het huis (3 op verzamelplan Oud-Vroenhoven) van zijn schoonouders betrok, woonde daar al de oudste zoon uit zijn huwelijk met Helena Meyers. Ook deze zoon van Peter heette Jan. Ter onderscheiding van zijn oudere halfbroer Jan werd hij ook wel Jan Mares den Jongen genoemd. In mei 1684 draagt Peter *'geraakt tot hogen ouderdom en zich onbekwaam vindend om langer te kunnen huishouden het gebruik van de erfgoederen met zijn huis te Willer aan de Dorpstraat naast de kerktuin'* over aan zijn zoon Jan

Mares den Jongen. Jan is dat jaar gehuwd met de Wolderse Maria Jekermans.

In 1686 sterft Peter op 71-jarige leeftijd en Jan en Maria erven het huis tegenover de kerk. Jan de Jonge overlijdt al in 1700, waarna Maria Jekermans hertrouwt met Renerus Schepers. Maria overleeft haar eerste man Jan 34 jaar. Hun zoon Pieter Mares is de volgende bewoner van het huis in de Dorpstraat (Pletzersstraat). Hij huwt eind februari 1713 Helena Jorissen. Dit echtpaar moet zeer vroom zijn geweest want vijf van hun kinderen treden in de geestelijke stand. De oudste zoon Jan wordt pater Minderbroeder in Maastricht. Zijn zus Maria Elisabeth treedt in als zuster in het klooster De Nieuwenhof, ook te Maastricht. Helena Mares is overste van het St. Servaas Gasthuis in Maastricht. Ook Peter zoekt zijn heil in een klooster. Hij wordt frater in het Cellebroedersklooster te Maastricht.

Michiel ten slotte wordt priester te Vroenhoven. In 1762 richt hij zich tot de Staten-Generaal met het volgende verzoek: *‘De ondergeschreven belove, mij verbindende bij deese, dat indien Haer Hoogmoogende mij gelieven te beneficeeren met de prebende van St Servaes vacerende door de dood van wijlen E.D. de Mean, ick daervoor sal betaelen de somme van drie duisent Pattacons ofte seven duijsent vijff hondert gulden Hollands, doende de somme van twaelf duijsent gulden Maestrichter Cours en sulx met een geaccepteerde wisselbrief in de Hage te voldoen. M. Mares, priester uijt den Vroenhove.’* Of anders gezegd, Michiel solliciteerde naar de functie van kanunnik aan het kapittel van de St. Servaas. Aan deze erebaan waren lucratieve inkomsten verbonden (de prebende). Hij heeft concurrentie van vier mededingers. Zijn bod van 12 duizend gulden wordt gepasseerd door dat van P.L.J. van der Vrecken die 13.920 gulden biedt.

Michiel wordt later vicaris van de adellijke Stiften Vylig en Dietkierken te Bonn en schonk een zilveren kelk aan de kerk van Wolder.

Hij schijnt zeer gefortuneerd te zijn geweest en is in de kerk van Wolder begraven. Hij werd 91 jaar. Eind 19^e eeuw is over de oude kerk een nieuwe gebouwd, de Sint Petrus en Pauluskerk. Waarschijnlijk liggen de graven van de oude kerk in brokken als fundament onder de huidige nieuwe kerk. Soms werden bij de afbraak heel gebleven zerken als bouwsteen gebruikt. Michiel liet aan zijn erven onder meer een huis na in de Pletzersstraat nabij de Vroenhovenweg (7 op verzamelplan Oud-Vroenhoven). Het huis is in 1863 verkocht aan de Maastrichtse koopman Charles Joseph Hermans.

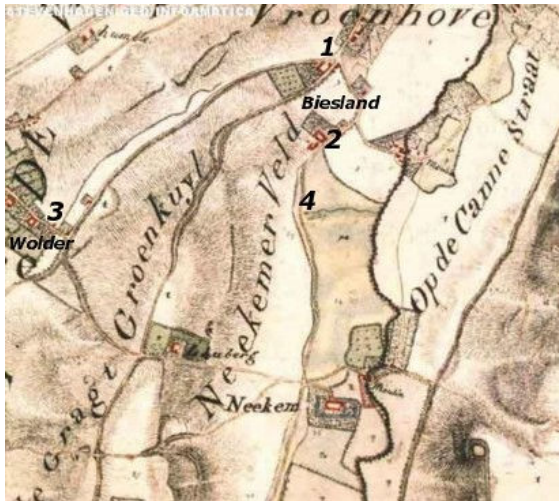

Het lakzegel op de brief van Michiel Mares aan de Staten-Generaal te 's-Gravenhage. Hierin is een volledig wapen te zien. In het schild zijn afgebeeld een kam met drie klaverbladeren (bron: Algemeen Rijksarchief, Archieven Staten-Generaal, foto: reproductie-afdeling Algemeen Rijksarchief).

Een zesde kind van Pieter Mares en Helena Jorissen, Joris, zet de tweede tak Mares in Wolder voort. Deze tak heeft daarna waarschijnlijk nog tot ongeveer 1861 tegenover de kerk gewoond. Omstreeks 1842 was het huis in bezit van Pieter Mares, een kleinzoon van Joris. Na zijn dood in 1861 erven zijn kinderen het huis. Zij verkopen het in 1863 ook aan Charles Joseph Hermans. Mogelijk was hij

familie van Pieter's vrouw Cornelia Hermans.

In 1842 was er ook nog een ander huis (6 op verzamelplan Oud-Vroenhoven) aan de Pletzerstraat met een Pieter Mares als eigenaar. Dat was waarschijnlijk niet de Pieter Mares van het huis tegenover de kerk maar een zoon van zijn broer Everard Mares. Het huis lag schuin tegenover het huis van Michiel Mares, de priester. In 1848 is het opgesplitst en is een deel overgegaan naar Theodoor Nelissen en een ander deel naar Maria Mares, echtgenote van Gillis Nelissen. Maria was een dochter van Everard.

Op de kaart van Maastricht getekend door de Franse cartograaf Tranchot in 1803 staan het Pannenhuis (1) en de Fonteyne (2) duidelijk afgebeeld. Ook een stuk van de Pletzersstraat (3) en de Servaasbron (4) zijn te zien (bron: Ed Stevenhagen Geo Informatica).

De Fonteyne

Michiel, de derde zoon van stamvader Peter Mares, vestigt zich net buiten Wolder in Biesland. Deze kleine woonkern behoorde samen met Caberg en enkele belangrijke hoeven als Hazendans, Apostelhoeve, Panhuis en Nekum vroeger tot Wolder. Michiel is omstreeks 1666 geboren. In 1706 koopt hij van Joris Franssen van Lichtenberg, inwoner van Sint Pieter, een stuk land in 't Brook op een steenworp afstand van de St. Servaasbron in Biesland. Hij bouwt een huis (aan de Cannerweg) met een brouwerij en branderij, en met een hof van een bunder.

Hij noemt het de 'Fonteyne' (2 op de Tranchotkaart). Omstreeks zijn tachtigste levensjaar voelt hij zijn einde naderen.

Zijn zoon Michiel, die met Maria Boelen, een meisje uit Mal bij Sluizen gehuwd is en daar woont, trekt op 3 december 1746 met zijn vrouw in het huis. Zij verzorgen hun vader de laatste maanden van zijn leven. Michiel bereikt ook de leeftijd der sterken en wordt 84 jaar. Twee van zijn dochters, Catherina en Maria, trouwen met de broers Jan Willem en Egidius Marres. Jan Willem Marres is de brouwer van het Pannenhuis in Biesland (1 op de Tranchotkaart). Michiels zoon Michael Mares, gehuwd met Maria Gertrudis Thijssens, wordt na de komst van de Fransen de eerste burgemeester van de Franse gemeente Vroenhoven. Daarna is hij van 1813 tot 1828 burgemeester van de Nederlandse gemeente van die naam. Hij zet de brouwerij en branderij in de Fonteyne voort.

De oudste dochter van Michael Mares en Maria Thijssens, Maria, huwt in 1792 Richard Daenen. Zij sterft drie jaar na haar huwelijk. Haar enige zoon Michael Daenen volgt zijn opa Michael Mares, na diens dood in 1828, op als brouwer en landbouwer in de Fonteyne. Een achterneef van Michael Mares, Joris Mares (1802-1876), was getrouwd met de halfzus van Michael Daenen. Zij hebben ook aan de Cannerweg gewoond, in een huis naast de Fonteyne. Joris bezat daarnaast een huis aan de Lammergierstraat in Wolder (1 op verzamelplan Oud-Vroenhoven).

Het Pannenhuis

Niet ver van de Fonteyne, aan de Cannerweg 262, woonde in het 'Pannenhuis' in Biesland de familie Marres van 1710 tot 1887. Het huis ligt aan een pleintje waar vier wegen op uitkomen. Het woonhuis heeft een gevelsteen waarop een geslachtswapen is gebeiteld. Onder het wapen is een banderol met de tekst: Ioannes Vangelen LIBERIS AEDIFICABAM. Vertaald: Johannes van Gele(e)n bouwde voor (zijn) kinderen. Het is een

chronogram want in de vergrootte letters staat in Romeinse cijfers het jaartal 1710.

Het Pannenhuis, gebouwd door Jan van Geleen, als bruidschat gegeven aan zijn dochter Maria Elisabeth van Geleen bij haar huwelijk met de Maastrichtse brouwerszoon Aegidius Marres. In 1893 is het herenhuis door Victor Chambille gebouwd. Nu is het in eigendom van de familie Castermans.

Jan van Geleen was brouwer in De Stenen Leeuw aan de St. Pieterstraat te Maastricht en hij bouwde dit huis voor zijn dochter Elisabeth, die als 18-jarig meisje in 1703 huwde met de toen 21-jarige jongeman Aegidius Marres, Gilis genoemd, zoon van Lambrecht Marres, brouwer in De Wildeman aan de Brusselsestraat in Maastricht.

De gevelsteen in de achtergevel van Het Pannenhuis met daarop het wapen van Jan van Geleen. In het schild is een boom met aan weerszijde van de kruin een bloem en aan weerszijde van de stam een gerstekorrel.

Aegidius Marres en Maria Elisabeth van Geleen

Aegidius (Gilis) Marres begint in 1707 te brouwen in de gehuurde brouwerij en mouterij De Poorte in de Raamstraat te Maastricht. Als het Pannenhuis in 1710 afgebouwd is betreft het jonge echtpaar het nieuw gebouwde huis, waar Gilis brouwer, brandewijnstoker en waard wordt. Bij het overlijden van schoonvader Jan van Geleen in 1712 wordt het Gilis eigendom. Hij sterft in 1722 en zijn weduwe Maria Elisabeth neemt de leiding op zich tot haar overlijden in 1730.

Jan Marres, hun zoon, volgt hen op. Jan wordt ook gekozen tot burgemeester van Wolder. Over dit laatste is wel enige onduidelijkheid. Het is niet zeker wie de Jan Marres is die in 1735 burgemeester van Wolder is. Het kan ook de landmeter Jan Mares van het Wolderse geslacht Mares zijn geweest, zoon van Jan Mares den Jongen.

Jan Willem Marres en Catharina Mares

De volgende generatie die het huis bewoont is het echtpaar Jan Willem Marres en Catharina Mares. Zij is een dochter van Michiel Mares, van de Wolderse familie Mares, brouwer en distillateur in de Fonteyne, ook in Biesland. De inval van de Franse legers verstoort de rust. Jan Willem zoekt veiligheid in zijn huis in de stad Maastricht en sterft daar in 1794.

Hun zoon Michel Marres huwt Maria Catharina Kruyen, dochter van Leonard Kruyen, distillateur op de Bisschopskommel te Maastricht en zet de brouwerij voort. De familie splitst zich vervolgens in drie takken. Twee zoons van Michel vertrekken naar Maastricht. Michel jr. begint in 1825 een brouwerij aan het Onze Lieve Vrouwe Plein en wordt de stamvader van de Maastrichtse familie Marres. Jan Willem Marres begint in 1826 een brouwerij in de Helstraat. Hubert Willem Marres, de jongste zoon, is de laatste in de rij van brouwers in het Pannenhuis. Hij brouwt nog enige tijd maar hij ontmantelt de zaak en vertrekt naar België. Hij is de stamvader van de

Belgische tak Marres. Hij verhuurt het huis en verpacht de landerijen.

Chambille – Hamers – Ruysenaers - Castermans

In 1887 heeft Hubert Marres, zoon van Hubert Willem, het Pannenhuis verkocht aan de Maastrichtse brouwer Victor Chambille. Diens weduwe verkoopt het in 1911 aan de graanhandelaar J.P.H. Hamers. In 1920 verkrijgt J.B. Ruysenaers, oud-administrateur van de Deli Maatschappij het Pannenhuis. De weduwe Ruysenaers-van Geffen ten slotte verkoopt het huis in 1952 aan de landbouwer H.F.P. Castermans. Thans floreert er het tuincentrum Castermans.

Mares en Marres

Het is waarschijnlijk dat de families Mares en Marres een gezamenlijke afkomst hebben, maar die is nog niet aangetoond. Leden van het Wolderse geslacht werden in de 16^e eeuw als Marres van Fall aangeduid, waar de leden van het oorspronkelijk Maastrichtse geslacht Marres, toen ze aan het einde van de 15^e eeuw en gedurende bijna de gehele 16^e eeuw in Heukelom woonden, Marres van Heukelom genoemd werden. De dorpen Fall (Val-Meer) en Heukelom liggen drie kilometer van elkaar verwijderd. De namen worden op dezelfde manier uitgesproken en leden van het Wolderse geslacht Mares worden in documenten voor 1800 ook regelmatig teruggevonden als Marres.

Wapens Marres en Mares
(bron: E.C.W.L. (Boed) Marres).

Bronnen:

Archief familie Marres, Amsterdam.
Website: Marres Familiegeschiedenis:
www.marres.nl
Website: watwaswaar.nl.
Regionaal Historisch Centrum Limburg,
Maastricht.
Genealogie Castermans, Delhougne, E.M.A.H en
A.J.M. Sollet, Roermond 1983.
Leunissen, Jef. Van Wilre tot Wolder, Maastricht,
1978.